

УРОК № 24	ДАТА : 8. 04 група 201
Тема:	Словосполучення з прийменником <i>по</i> (<i>піти по гриби; по цей день; блукати по полю; триватиме з лютого по квітень; кожному по сувенірові; зауваження по суті тощо</i>).
Мета:	(формування компетентностей): предметні (знання учнів про синтаксичні норми; правила утворення словосполучень із прийменником <i>по</i> ; уміння аналізувати текст; навички грамотного письма); ключові (уміння вчитися: логічне мислення, увага, пам'ять, творчі здібності, старанність і наполегливість; навички самоаналізу своєї роботи; комунікативні: уміння працювати в колективі і парах; інформаційні: навички роботи з текстами, уміння узагальнювати матеріал для презентації; навички роботи з тестами; загальнокультурні: уміння працювати в інтернет-просторі, толерантне ставлення до інших).
Тип уроку:	урок засвоєння нового матеріалу.
Обладнання:	дидактичний матеріал.
Хід уроку	

I. ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСУ

Емоційна зарядка

- *Виразно прочитайте вірш М. Рильського. Зверніть увагу на те, які тропи та стилістичні фігури використовує автор для створення художніх образів.*

Сніг падав безшелесно й рівно, Туманно танули огні, І дальній дзвін стояв так дивно В незрозумілій тишині. Ми вдвох ішли й не говорили, Ти вся засніжена була,	Сніжинки грали і зоріли Над смутком тихого чола. І люди млисто пропливали, Щезали й гасли, як у сні, — І ми ішли й мети не знали В вечірній сніжній тишині.
---	--

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

1. Комунікативний практикум

- *Дайте відповіді на запитання.*

1. Що таке синтаксичні норми?
2. Наведіть приклади синтаксичних помилок.
3. Назвіть правила вживання прийменників *в* і *на* з географічними назвами і просторовими іменниками.

2. Орфографічна хвилинка

- *Розподіліть дієприкметники на активні та пасивні. Уставте пропущені букви, виділіть суфікси.*

Нагрі..ий сонцем, скопі..а нива, смаже..е м'ясо, зів'я..е листя, осяя..ий славою, навантаж..ний зерном, пожовк..а трава, нагородж..ий орденем, зроста..ий галас, потемні..ий від часу, засмаг..ий на сонці, спорудж..ий до війни, покину..а в лісі хатина, змарні..ий від голоду, посивіле волосся, сп'яні..ий від чистого повітря, схудлий.

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ, ЗАВДАНЬ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Епіграф

Розширювати свої знання можна тільки тоді, коли дивишся прямо в очі власному незнанню (К. Ушинський).

IV. ЗАСВОЄННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота з підручником

- *Вивчення параграфа «Словосполучення з прийменником *по*».*

В українській мові прийменник **по** вживають у конструкціях, які вказують

на мету (зі знахідним відмінком після дієслів руху) *пішли **по** гриби (**по** воду, **по** сіль), звернутися **по** допомогу*

на місце дії (з місцевим відмінком) ***по** діброві, **по** саду, **по** землі*

Увага! Для позначення місця дії прийменники **по** — **в (у)** синонімічні, але відрізняються відтінками значень. Прийменник **в** означає місце здійснення дії, **по** вказує, що дія поширюється на більший простір: **в** лісах — **по** лісах.

на межу (зі знахідним відмінком) ***по** коліна у воді*

на час (у значенні певного періоду, а також у значенні «після») *з березня **по** травень, **по** обіді*

Увага! Для позначення часу дії прийменники **по** — **в (у)** так само відрізняються відтінками значень: **в (у)** вказує на час дії, події, **по** — означає «після», кінцевий термін завершення дії або регулярну повторюваність дії: з *понеділка **по** вихідні, **по** вихідних днях.*

на кількість, міру чогось (зі знахідним відмінком) ***по** троє в кімнаті, **по** 25 учнів у класі, **по** одній цукерці*

на сферу діяльності ***по** господарству, **по** службі*

Увага! З прийменником **по** у формі місцевого відмінка вживаються дієслова *знати, пізнати*: *Знати пана **по** халявах. Птаха пізнають **по** пір'ю, а людину **по** мові.*

Надмірне вживання в побутовому мовленні прийменника **по** призводить до утворення ненормативних конструкцій, які слід замінити:

синонімічними прийменниками

безприйменниковими конструкціями

по ініціативі — з ініціативи

по понеділках — щопонеділка

по сусідству — у сусідстві

по пошті — поштою

Дослідження

- Прочитайте словосполучення з прийменником **по**. Зробіть висновок про те, коли вживається прийменник **по**.

«По діброві вітер виє, гуляє по полю...» (Т. Шевченко), пішли у ліс по грибочки, по обіді, по канікулах, по цукерці, по сотні, по господарству, по службі.

- Спробуйте визначити причини порушення синтаксичних норм, причини виникнення відхилень (обговорення).

2. Коментар для вчителя

Прийменник **по** властивий українській мові, коли йдеться про місце дії, мету дії, час, міру, кількість чогось, а також сферу діяльності.

3. Граматична робота

- Замініть словосполучення з прийменником **по** синонімічними словами або безприйменниковими зворотами.

По ліву сторону (ліворуч); по меншій мірі (принаймні); по понеділках (щопонеділка); по порядку (поспідовно); по пошті (поштою); по електронній пошті (електронною поштою); по стежині біжить (стежиною) біжить; по цілим дням (цілими днями); униз по річці (униз річкою); по обох сторонах дороги (обабіч дороги); сам по собі (сам собою); операції по розвитку (операції розвитку); говорити по душах (говорити відверто); подорожі по місту (подорожі містом); звертатися по телефону (звертатися телефоном).

4. Робота з текстом

- Прочитайте текст. Визначте тему й головну думку.

- Підготуйте висловлення на тему «Місце інтернет-технологій у сучасному житті».

Інтернет-технології стали природною частиною життя дітей і сучасної молоді. Невміння працювати з комп'ютером й орієнтуватися в інтернет-просторі в сучасному суспільстві можна порівняти з невідомістю писати й читати. Комп'ютер є не тільки розвагою, але й засобом спілкування, самовираження та розвитку. У кіберпросторі існує велика кількість спеціальних сайтів, адресованих дітям різного віку. Самостійне пізнання інформаційного світу дозволяє розширити коло інтересів дитини та сприяє її додатковій освіті, спонукає до кмітливості, привчає до самостійного розв'язання задач. Усесвітня мережа також задовольняє потребу підлітків у лідерстві. Діти, які добре знають комп'ютер та Інтернет, більш адекватно оцінюють свої здібності та можливості, вони більш цілеспрямовані та кмітливі. Щоб повноцінно орієнтуватись у віртуальному просторі, дитині треба вчитися структурувати великі потоки інформації, до-тримуючись основних правил безпеки в мережі.

Мережеві освітні ресурси для підлітків допомагають прискорити й оптимізувати процес навчання, підвищують якість навчання завдяки максимальній структурованості та цікавій формі викладення навчального матеріалу. Діти засвоюють нові цифрові технології та вчаться вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Майбутнє висуває нові вимоги до нового покоління, необхідним стає формування певних соціальних і професійних навичок, що дозволяють жити в сучасному цифровому суспільстві (За І. Литовченком, С. Максименком, С. Болтівцем).

V. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота в парах

- Складіть макети слайдів для презентації «Синтаксичні норми української мови», включивши весь вивчений матеріал з цієї теми.

- Які приклади ви використаєте в презентації?

2. Перевірка роботи в парах. Обговорення презентації

- Презентуйте свої слайди.

- Проаналізуйте переваги й недоліки роботи своїх однокласників.

VI. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

1. Редагування словосполучень

- Виправте помилки, пов'язані із закінченням іменників, зробіть висновок про те, з якими відмінками поєднується прийменник *по*.

Рахує по пальцям, читає по складам, мандрує по горах і долинам, б'є по великим барабанам.

2. Коментар для вчителя

Рахує по пальцях, читає по складах, мандрує по горах і долинах, б'є по великих барабанах.

Прийменник по в сучасній українській мові поєднується з формами знахідного і місцевого відмінків (з формою давального відмінка не вживається):

1) із знахідним відмінком виражає: а) відношення просторової межі: *зайти у воду по коліна, заміряти по каналу; б) часової межі: відпочивати по серпень;*

2) з місцевим відмінком виражає: а) місце поширення дії: *іти по дорозі; розкидати по кімнатах*; б) час дії, що відбувається після якоїсь межі: *довідатись по святах (після свят), виїхати по весні, а також протяжність дії: не спить по ночах (ночами) та ін.*

Готуємося до ЗНО

- Виконайте тестове завдання.

1. Прийменники вжито правильно в словосполученні

А по вихідним дням

Б передати по радіо

В діяти по наказу

Г приємний по смаку

Д у всіх випадках помилки відсутні

3. Усі прийменники пишуться з дефісом у рядку

А (з)над, (по)над, (по)щж, (по)серед

Б (на)прикінці, (в)наслідок, (на)зустріч, (по)біля

В (з)під, (за)для, (уві)сні, (у)слід

Г (з)поза, (з)посеред, (з)поміж, (з)за

Д (по)друге, (по)одному, (до)мене, (тим)часом

4. У якому реченні допущено помилку під час використання прийменників у та в?

А Добре було у вересні та на початку жовтня.

Б Заглядає в шибку казка з сивими очима.

В За вікном в абрикосовому саду щось кричала хазяйка подвір'я.

Г В гору стежка твоя, я спускаюсь з гори.

Д У двері хтось злегка постукав.

4. Правильно вжито прийменник у словосполученні

А залік по економіці

Б доглядати за тваринкою

В проживати по адресі

Г звернутися за телефоном

Д називати по імені

5. Знайдіть словосполучення, у якому прийменник ужито неправильно

А увійти до кімнати

Б пройти повз будинок

В виконати по дорученню

Г за життя вченого

Д отримати за рецептом.

6. Знайдіть словосполучення, у якому прийменник ужито правильно

А розпитувати за сина

Б зошит по українській мові

В прийти в школу

Г доводити для відома

Д виконати на прохання.

VII. ПІДСУМОК УРОКУ

Рефлексія

- Заповніть контрольний лист, оцінивши свої знання з теми.

Основні питання й уміння з вивченої теми

Оцінка

Знання синтаксичних норм

Уміння виправляти синтаксичні помилки

Уміння правильно вживати прийменники

- Поясніть епіграф, використовуючи матеріал уроку.

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

§18 підручника О. Глазової. Вправа 146(письмово), 144(усно)